

mai Kúria szolgálata és reformja; A pápa és az Egyház aktuális missziója.

A kilencedik fejezet címe: „A pápa Krisztus tanúja minden ember méltóságáért”. Itt olvashatunk a próféta hangról az emberi méltóságért; az emberről, aki az Egyház útja; az emberi jogokról, illetve az Egyház modern korral való kiengesztelődésének kérdéséről. Majd következik a katolikus szociális tanítás aktualitása; Ferenc pápa a szegények oldalán – ezek már egészen gyakorlati témák. A tizedik fejezet: „A pápa Isten igazságának védelmezője és az emberiség pásztorja”. Ebben megtaláljuk az igen logikus és meggyőző kifejtést: Isten igazsága alapozza meg az ember szabadságát. A tizenegyedik fejezet címe: „A pápa – a keresztények egységének útkészítője Isten egyházában”. Benne ilyen cikkek: Hosszú az út, de jó! A reformáció 1517–2007-ig tartó folyamatának értékelése; Az apostoli utódlás kérdése a lutheránus-katolikus párbeszédben; vagy: Krisztus egyháza – a katolikus egyházban áll fenn. Itt van szó Ferenc pápa és Kyrill moszkvai pátriárka kubai találkozásának mérlegéről. Az utolsó, tizenkettedik fejezet címe: „A pápa – az ember Istenben való beteljesülésének tanítója”. Ezt zárja a felebaráti szeretetről szóló utolsó cikk.

A kötet napjaink reális, idealizálástól mentes pápaképét adja, az örök és változatlan Péter-utódot, aki mégis kora embere; aki tudatában van isteni küldetésének és a mai világ kihívásainak. Idézi a *Laudato si* enciklikát, a természet „közös házáért” való aggodást, ismételten Ferenc pápát, aki a szegények oldalán áll. A könyv végén olvasható a Hittani Kongregáció 1998. október 31-i „megfontolása” a Péter-utódok primátusáról. Alapos jegyzetanyag, irodalmi jegyzék és névmutató egészítik ki a kötetet.

A könyv címe egészen egyszerűen ez: *A pápa. Küldetés és megbízatás* (egyszerűbben: küldetés és feladat), a külső fehér bo-

ritó hátsó ismertetőjén azonban ez áll: *Egy szikla a hullámok között*. Mai (túl) kritikus világunkban e kötet meggyőző erővel bír, a péteri emberarc mögött isteni erő húzódik (ez tükröződik a fehér borítón látható képen: a kulcsok átadása Péternek). – Jó lenne egy igényes fordítás elkészítése a magyar olvasók számára.

Pákozdi István

Giovanna Franco Repellini:
Antonio Barluzzi,
Architetto in Terra Santa
Edizioni Terra Santa, Milano, 2013.

A római származású Antonio Barluzzi (1884–1960) életművét mutatja be a velencei építész, Giovanna Franco Repellini. A Szentföldön járó zarándokok sorra látogatják Barluzzi épületeit a kereszténység legfontosabb kegyhelyein, ám alkotójukról általában nagyon keveset tudnak. Ezt a hiányt kívánja pótolni kötetével a szerző.

A könyv előszavában Paolo Pieraccini Barluzzi közel fél évszázados szentföldi működésének (1912–1958) a történeti háttérét ismerteti. A XX. század elejének nagyhatalmi versengése Jeruzsálem építészeti arculatát is meghatározta. Itália gyarmatbirodalmi törekvéseit hol a Szentföldi Kustódia, hol a Misszionáriusokat Segítő Nemzeti Egyesület (ANSMI) révén kívánta megvalósítani. Ettől a két intézménytől kapta Barluzzi valamilyen megbízatását, amelyeknek teljes kronológiáját megtalálhatjuk a könyv elején közölt önéletrajzában.

A bevezetőben Barluzzi szakmai életútját tekinti át a szerző. Egyrészt hatott rá az Itália dicső múltját, nagy művészeti hagyományait feleleveníteni kívánó neoklasszicista monumentalizmus, másrészt – ennek ellenpólusaként – a nagy európai városok

ban terjedő modern irányzat, a szecesszió, amely a természet és a táj időtlen szépségét hangsúlyozta. Mindkét irányzat jeles itáliai művészei, mesterei (pl. Picchiarini, a római alkotásairól is híres üveges mester) közreműködtek Barluzzi épületeinek a kivitelezésében. Harmadrendi ferences tanárának, Giulio Salvadorinak a hatására Barluzzi egész munkássága túlmutat korának uralkodó ideológiáján, a D'Annunzio-féle esztétizmuson. A művészet lényege nála nem az öncélú gyönyörködtetés, hanem az isteni tökéletesség kifejeződése. Barluzzi nem lépett a ferences rendbe, de tiszteletbeli ferencesként (a harmincas évek elejére már teljes szegénységben élve és alkotva) prófétai lelkülettel gyakorolta nagy hivatását: a szentföldi kegyhelyek építését és helyreállítását. Feladatának tekintette, hogy különleges módon tegye érzékelhetővé a hívek számára Jézus életének a Szent Helyekhez kapcsolódó misztériumait. A templomépítészet nyelvezete általában tele van szimbólumokkal, Barluzzinál ez a szimbolizmus hatására, illetve a helyek jellegéből adódóan fokozottan érvényes. Nemcsak az a fontos, ami látható, hanem az is, ami láthatatlan, amit egy templom terébe lépve a hívek megsejtenek az Úr szent titkaiból. Barluzzi épületei eklektikusak; különböző stílusok elemeit használja fel, beleértve a historizmust is, ugyanakkor egyéni elemekkel is gazdagított eredeti kifejezőmódot hoz létre. Például következetesen beletervezi épületeibe a fényt és az árnyékot: a homály a fájdalmat érzékelteti (Agónia-bazilika, Szent Lázár-templom) a fény pedig az Istenhez emel (Színeváltás-bazilika, Ain Karemi-bazilika, Szent Lázár-templom).

A következő 12 fejezetet egy-egy Barluzzi által tervezett vagy helyreállított templomnak szenteli a szerző átadásuk kronológiai sorrendjében. Minden fejezetet evangéliumi idézet vezet be, amely ráhangol a helytörténeti és építészeti alfejezetek értőbb olvasására.

A Barluzzi munkáját bemutató szakaszokból megtudjuk, hogy mindig rendkívüli figyelmet szentelt a helyek történelmi sajátosságainak, a korábbi templomok stílusának. Az Agónia-bazilikát például egy keresztes kori templom maradványaira kezdték el építeni, de amikor az építési munkálatok közben folytatódó ásatások során a bizánci templomot is megtalálták, újrakezdték az alapozást. A történelmi hitelességen túl Barluzzi mindig törekedett épületei és az azokat körülvevő táj tökéletes harmóniájára, ennek legjobb példája talán a Nyolc Boldogság-bazilika, amely köré az eredetileg mocsaras domb helyén gyönyörű parkot tervezett és a Dominus Flevit-templom, amelynek az oltár mögött elhelyezett ablakán Krisztus nézőpontjából csodálhatják meg a zarándokok Jeruzsálem látképét.

A szerző részletesen beszámol a Barluzzi tevékenységét nehezítő, templomainak elkészültét késleltető tényezőkről: amikor éppen nem utakat kellett építenie, hogy elérhetővé tegyen egy építkezési területet, hol a megszálló angolok kifogásaival, hol az ortodox görögök követeléseivel kellett megküzdenie, hol egy palesztin felkelés, hol egy világháború keresztelte a terveit.

Az utolsó fejezet Barluzzi megvalósítatlan terveiről szól: egy teljesen új Szent Sír-bazilikáról és a názareti bazilikáról, feltárva a meg hiúsulás okait és szomorú következményeit.

A könyv végén függelékként azoknak az olasz művészeknek a rövid szakmai életrajzát találjuk hasznos bibliográfiai utalásokkal, akik Barluzzi munkatársai voltak a Szentföldön.

A kötetet értékes képanyag gazdagítja: fotográfiák mind napjainkból, mind az építkezések korából, Barluzzi tervrajzai, vázlatai, jegyzetei, amelyek közül sok a Szentföldi Kusztódia archívumából származik.

Hegedüs Anna

A recenziók szerzői

LUKÁCS LÁSZLÓ piarista szerzetes, teológus, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola alapító rektora, a *Vigilia* főszerkesztője; lukacs.laszlo@sapientia.hu

VARGA GYÖNGYI evangélikus lelkész, biblikus teológus, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Őszösvetségi Teológia Tanszékének vezetője. barakagyongy@gmail.com

NÉMETH GÁBOR katolikus pap, teológus, a győri Hittudományi Főiskola Erkölcssteológiai Tanszékének vezetője, a Győri Széchenyi Egyetem óraadó tanára, a győri Nagybaldogasszony Plébánia plébánosa; iphofen@freemail.hu

LAURINYECZ MIHÁLY katolikus pap, teológus, a PPKE Hittudományi Kara Erkölcssteológiai Tanszékének vezetője; laurinyecz.mihaly@htk.ppke.hu

HARSÁNYI PÁL OTTÓ ferences szerzetespap, morálteológus, a Pontificia Università Antonianum (Róma) Teológiai Karának egyetemi tanára; harsanyipo@gmail.com

VÁRNAI JAKAB ferences szerzetespap, teológus, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola rektora, a Fundamentális Tanszék vezetője; varnai.jakab@sapientia.hu

PÁKOZDI ISTVÁN katolikus pap, egyetemi lelkész, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Gyakorlati Teológia Tanszékének vezetője, a *Praeconia* liturgikus szakfolyóirat főszerkesztője; ipakozdi55@gmail.com

HEGEDŰS ANNA tanár, a budapesti Szent László Gimnáziumban tanít olasz nyelvet, irodalmat és kultúrát 1998 óta, valamint etikát olasz nyelven 2014-től; annaritahegedus@gmail.com